

ZBB106 KODLU
TASARIM BİTKİLERİ
YETİŞTİRİCİLİĞİ
DERSİ NOTLARI

Doç. Dr. Soner KAZAZ

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Bahçe Bitkileri Bölümü
06110-Ankara

skazaz@ankara.edu.tr

8- BAZI TASARIM BİTKİLERİ, ÖZELLİKLERİ VE YETİŞTİRME TEKNİKLERİ-7

Prunus serrulata (Ss Kirazı)

- × Yazın yeŖil, 20 metre kadar boylanabilen ağaçlardır.
- × Piramit biçiminde dik bir habitse sahiptir
- × Dallar kalın, sürgünleri kısadır.

- × **Yaprakları 5-15 cm uzunlukta, yumurta biçiminde, ucu sivri, kenarları katlı, testere dişli, üst yüzü tüysüz, alt yüzü önce sık, daha sonra seyrek tüylüdür.**
- × **Çiçekleri beyaz renkli, şemsiyemsi dizilidir.**
- × **Güneşli yerlerden hoşlanır. Besin maddesince zengin, derin topraklarda iyi yetişir.**
- × **En önemli kültür formu, katmerli pembe çiçekli olan *Prunus serrulata* “Kanzan” dır.**

- × Üretimi *çelik ve aşı* ile yapılır.
- × *Aşı ile üretimde*, her türün kendi çöğürleri anaç olarak kullanılır. Aşı Ağustos ayında durgun “T Göz” aşısı yöntemiyle yapılır.
- × *Çelik ile üretimde*, *Prunus cerasifera* “Nigra” nın o yıl ki sürgünlerinden hazırlanan 30 cm’lik çelikler % 0,8’lik IBA ile muamele edilerek, açık alanlarda hazırlanmış yastıklara yarısı yetiştirme ortamının içinde kalacak şekilde dikilirler.
- × Ertesi yıl sökülerek tüpe alınır.

Robinia pseudoacacia

(Yalancı Akasya, Adi Akasya, Salkım, Salkam, Aksalkım Ağacı)

- × Anavatanı *Amerika'nın kuzeydoğu* bölgesidir. Avrupa'ya 17. yüzyıl başlarında getirilmiştir.**
- × Yalancı Akasya 200 yıla kadar yaşayabilen, 20-25 metre boylanabilen, gevşek, dağınık tepeli dekoratif bir ağaçtır.**

- × ***Eđri gövdesi* pürüzlü, derinlemesine oluklu bir kabukla kaplıdır. Gövde kabuğu ileri yaşlarda grimsi-kahverengindedir.**
- × ***Uzun dalları* dikenli, düzgün kabuklu ve yayılıcıdır.**
- × ***Sürgünleri* kırmızımsı-kahverengi ve tüylüdü.**
- × **Birçok ağaçta yaprak sapının dibinde bulunan yaprak kulakçıkları, Yalancı akasya da batıcı *dikenler* halindedir.**

- × ***Tek tüysü (bileşik) yaprakları* sürgünlere almaşık dizilmiş olup, 20 cm boyundadır.**
- × ***Her bir yaprak, 7-19 adet oval-eliptik yaprakçıktan oluşur. Yaprakçıkları 2-4 cm boyunda ve dipleri yuvarlaktır. Yaprakçığın üst yüzü ekin yeşili, alt yüzü gri-yeşildir.***
- × ***Mayıs-Haziran* aylarında açan çiçekleri büyük, beyaz renkli, kokulu, fasulye çiçeği gibi yaprak koltuklarından aşağı doğru kümeler halinde sarkar.**
- × ***Çiçeklerinin bu görünümünden dolayı “Gümüş Yağmuru” olarak da adlandırılır. Çiçekleri nektar bakımından zengindir, arılar tarafından çok sevilir.***

- × ***Meyvesi 5-10 cm boyunda, 1 cm genişliğinde kışın ağaç üzerinde kalan bir bakladır.***
- × ***Kırmızı kahverengi olan meyvenin içinde 3-10 adet tohum bulunur. Tohumları mercimekten biraz büyük, yassı ve uzuncadır.***
- × ***Kuvvetli kök sürgünü yapar, bu yüzden yetiştiği yerden kolayca sökülmesi mümkün değildir. Ayrıca kökleriyle havanın azotunu tuttuğu için toprakları da iyileştirir.***
- × ***Odununun sert ve dayanıklı olmasının yanı sıra, çabuk kırılan bir özelliği vardır. Bu özelliğinden dolayı da kullanım alanı çok dardır.***

- × **Üretimi *tohum, aşı ve kök çelikleri* ile yapılır.**
- × ***Tohum ile üretimde,* tohumlar sert kabuklu olduklarından kabukları aşındırıcı ön muameleye tabi tutulur.**
- × **Ekim, Kasım ve Mart ayında ekim yapılacaksa, tohumlar 4°C de 2-3 ay katlanmalıdır.**
- × ***Kök çelikleri,* Sonbaharda Ekim-Kasım aylarında hazırlanır ve açık alan dikilir.**

- × *Aşı ile üretimde, bazı özel türler için uygulanır.*
- × **Aşı, Ocak ayında yan aşı yöntemi ile yapılmaktadır. 18-21°C de tutulduğunda birkaç gün içinde kallus oluştururlar.**

✿ **Salıx (Söğütler)**

✿ **Familya : *Salicaceae***

- ✗ **300'den fazla türü bulunan, yaprak döken ağaç ve çalılardır.**
- ✗ **Bu cinse ait bitkilerin yere sıkıca sarılan bodur yayılııcılardan-gökyüzünü kucaklayan heybetli, geniş ağaçlara kadar pek çok değişik tür ve çeşitleri vardır.**

- × **22 Söğüt türü ülkemizde doğal olarak yetişmektedir.**
- × **Söğütler özellikle drenajı iyi olmayan sulak yerlerde çok iyi gelişirler.**
- × ***Azgın köklerinin* suya olan aşırı ilgilerinden dolayı su ve kanalizasyon borularını tahrip etme ihtimali vardır.**
- × ***Küçük ve dar yapraklar* bitkiye güzel yapı kazandırırılar. Çoğunun yaprakları ise fark edilemeyecek kadar küçüktür.**

- × ***Dalların kesiti yuvarlaktır.***
- × ***Yaprakları ince, uzun, mızrak, neşter veya şerit biçiminde, dal üzerinde sarmal veya karşılıklı dizili, kenarları testere dişli, dişli veya tamdır.***
- × ***Çiçekleri iki evcikli (dioik) ve çok çiçekli başak durumundadır.***
- × ***Meyveleri iki kapaklı kapsül biçiminde, tohumları küçük kahverengi veya koyu yeşil renklidir.***

- × **Özellikle *gençken ve hızlı büyüme* evrelerinde hastalıklara son derece *mukavim* olan Söğütler, *yaşlılık veya başka bir sebeple büyümeleri yavaşladığında* hastalıklara *duyarlı* hale gelir.**
- × **Tam güneşli alanlardan, iyi drene olmayan, sulak ve derin topraklardan hoşlanır.**

Salix babylonica

(Salkım Söğüt, Babil Söğüdü, Ağlar Ağaç, Kirpit)

- × Anavatanı *Çin ve Japonya*'dır.
- × Salkım Söğüt *15 metreye* kadar boylanabilen, sarkık dallı, yuvarlak ve sarkık tepeli bir ağaçtır.
- × *Sürgün ve dalları* çok ince ve elastik olduğundan dik durmaz ve aşağıya doğru sarkar.

- × ***Gövde kabuğu* yaşlı ağaçlarda uzunlamasına çatlaklı ve boz renklidir.**
- × ***Sürgünleri* sarımsı-yeşil, cilalanmış gibi parlaktır.**
- × ***Tomurcuklar* sürgüne sarmal dizilmiştir, sivri uçlu, yeşilimsi-kırmızı renklidir.**
- × ***Yaprakları* dar şeritsi-mızrak biçimli, 8-16 cm boyunda, ucu sivri, kenarları ince dişlidir.**

- × ***Yaprağın*** her iki yüzü de tüysüzdür. Yaprağın üst yüzü koyu, alt yüzü mat ve açık gri-yeşildir. Yaprakları kıvrıktır.
- × **Yaprak damarları belirgin ve çıplaktır. Kısa bir sapı vardır.**
- × ***Erkek ve dişi çiçekler*** başak durumundadır.
- × **Çok estetik görünümlüdür. Dekoratif bir süs bitkisi olarak dünyanın her tarafına dağılmıştır. Su kıyısı için çok elverişli bitkilerdir.**

Salix caprea (Keçi Söğüdü)

ÖZELLİKLERİ

- × *Avrupa ve Asya'da geniş yayılış gösterir. Ülkemizde orman açıklıklarında, akarsu boylarında ve çayırliklarda yetişir.*
- × **Ormanlarda en çok görülen söğüt türüdür. Yaprakları keçi yemi olarak kullanıldığından “Keçi Söğüdü” olarak adlandırılmıştır.**
- × *Keçi Söğüdü, 2-3 metre boyunda bir çalı veya ender olarak 6-8 metre boyunda ufak bir ağaçtır.*

- × **Dik ve geniş bir büyüme yapar, hızlı gelişen *öncü bir ağaçtır.***
- × ***Gövde kabuğu* kül renginde, gençlikte düzgün, ileri yaşlarda çatlaklıdır.**
- × ***Sürgünleri* oldukça kalındır, sürgün kabuğu soyulduğunda çıplak gövde üzerinde boylamasına çizikler görülür.**
- × ***Erkek ağaçlarda* sürgünler önce gri tüylü, sonra parlak kırmızı-kahverenginde, *dişi ağaçlarda* ise yeşildir.**

- × ***Tomurcuklar*** sürgünlerde sarmal dizilmişlerdir, yumurta biçiminde, büyük, ucu kısa damla uçlu veya sivriçedir.
- × ***Yaprakları*** oval-geniş elips biçiminde, üst yüzü kırışık (dalgalı), alt yüzü beyaz keçe gibi tüylüdür. Yaprığın orta damarı oldukça belirgindir. Yaprak uçları sivri yada dalgalı ve dişlidir.
- × ***Çiçeklenme*** yapraklanmadan önce olur.
- × ***Kedicikler*** gri-beyaz renkli tüylerle sık bir şekilde örtülmüştür.

- × ***Erkek kedicik 5 cm boyunda, dik durumlu ve sarı renklidir.***
- × ***Dişi kedicik ise 8cm boyunda ve açık yeşil renklidir.***
- × ***Çiçekler (kedicik) 2-3 cm çapındadır, Mart ayında açar.***
- × ***Meyveler, başakçıklar halinde düzenlenmiş kapsüllerdir, her bir kapsülün boyu 5 cm'dir, Mayıs ayında olgunlaşır.***

- × ***Keçi söğüdü* öncü bir ağaç olarak yapraklarıyla toprağı besler,**
- × **Gövde ve sürgün kabukları *hayvanlar* için önemli bir besin kaynağıdır,**
- × **Çiçekleri *arılar* için nektar açısından son derece zengindir.**
- × **Ayrıca, küçük bir ağaç olduğundan ormanın ana ağaçlarının gelişmesine engel olmaz. Hızlı büyür, ömrü nadiren 50 yılı aşar.**

- × **Üretimi *tohum ve çelik* ile yapılır.**
- × ***Uygulamada en çok kullanılan yöntem, çelikle üretimdir.***
- × **Çelikler *Kasım-Mart* ayları arasında hazırlanabilir. Çelik alınacak dalların yaşı önemli değildir.**
- × ***Uzun sürgünlerden (2,5-3,0 m) 30'ar cm uzunluğunda alınan çelikler, açık araziye dikilerek kolayca köklenirler.***

✿ **Tilia (Ihlamurlar)**

✿ **Familya : *Malvaceae***

✗ **40 kadar türü bulunan yaprak döken ağaçlardır.**

✗ ***Kuzey yarımkürenin* ılıman iklimli yerlerinde yayılış gösterir.**

✗ ***800-1000 yıl* yaşayabilen uzun ömürlü ağaçlardır.**

- × *Yaprakları* yaprakları almaşlı dizilişte, sapları uzun yürek şeklinde, yaprak kenarları testere dişlidir.
- × *Çiçekleri* sarımsı-krem renğinde, çiçek sapı, dil şeklinde bir yaprakçıkla yarısına kadar sarılı durumdadır.
- × *Meyve* yuvarlakça böbrek şeklinde bir cevizciğdir.

Tilia tomentosa (*Tilia argentea-Tilia alba*)
(Gümüři Ihlamur, Gerçek Macar Ihlamuru)

- × ***Gümüři Ihlamur* 30-40 metreye kadar boylanabilen, sık dallanma yapan, tepesi geniş, piramit formlu bir ağaçtır.**
- × **Koyu gri renkli *gövde kabuğu* uzun süre çatlamadan kalır, ağaç yaşlandıkça çatlaklar oluşur.**
- × ***Dalları*, gövdeye dar bir açı ile birleşir**

- × ***Genç sürgünleri* önceleri yeşil-beyaz renkli tüylü, sonraları zeytin yeşili ve tüysüzdür.**
- × ***Yaprakları* yürek biçimli, 7-13 cm boyunda, 5,5-10 cm genişliğindedir. Dip tarafı çarpık olan yaprağın, kenarları keskin çift sıra dişlidir. Yaprağın ucu birdenbire sivrilir.**
- × ***Yaprağın* üst yüzü koyu yeşil ve seyrek tüylü, alt yüzü gümüşü-beyaz tüylerle kaplıdır. Bu yüzden “Gümüşü Ihlamur” adını alır.**
- × ***Yaprağın* 4,5-6 cm boyundaki sapı da tüylü ve gümüşü renktedir.**

- × ***Temmuz*** ortalarında açan ***sarımsı-beyaz renkli çiçeklerinin*** 7-10 adedi bir çiçek kurulu oluşturur ve aşağı doğru sarkar.
- × ***Meyveleri*** sivri oval biçimli, 1 cm boyunda, 6-8 mm çapındadır. Meyve kabuğu gri tüylerle kaplı olup hafif damarlıdır.
- × ***Çiçekleri tıp'ta*** ter ve idrar söktürücü, göğüs yumuşatıcı ve balgam söktürücü olarak kullanılır.
- × ***Orman ağacı*** olmakla birlikte, bir süs ağacı olarak da yol kenarlarına, park bahçelere dikilir.
- × **Gövde kabuklarındaki** *sklerankima demetlerinden (lif)* ip ve urgan yapılıdır.

- × **Üretimi *tohum, daldırma, kalem aşısı ve çelik* ile yapılır.**
- × ***Tohumlarda* embriyo dinlenmesi vardır ve su geçirmez bir tohum kabuğu ile kaplıdır.**
- × **Bu tohum kabuğu bazı türlerde sert bir perikarpla kaplanmıştır. Bu tohumların çimlenmesi yavaş ve zordur.**
- × **Sonbaharda tohumlar olgunlaşır olgunlaşmaz toplanmalı ve ekilmelidir.**
- × ***Daldırma ile çoğaltma da*, ağaçların dip kısımlarından çıkan sürgünler ilkbaharda dipten kesilerek,**
- × **Yeni sürgün vermeye teşvik edilir ve yeni gelen bu sürgünlere, tepe daldırması yöntemi uygulanır.**